

TIL QOBILIYATLARINI BAHOLASH VA TAHLILDA RIVOJLANISHLAR

M. Rayumqulova ¹, D. Abdivasiyeva ²

Annotatsiya:

Ushbu maqolada til qobiliyatlarini baholash va tahlil qilish jarayonida qo'llanilayotgan zamonaviy usullar va rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinadi. Baholash mezonlari, yangi texnologiyalar va til o'rganuvchilarning natijalarini yaxshilash bo'yicha ilg'or uslublar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, turli baholash metodlarining samaradorligi hamda ularning ta'lim jarayoniga ta'siri o'rganiladi.

Kalit so'zlar: til qobiliyatlari, baholash metodlari, til o'rganish, til testlari, tahlil usullari, zamonaviy texnologiyalar.

Til o'rganish jarayonida qobiliyatlarni baholash muhim bosqichlardan biri hisoblanadi. Ushbu baholash natijalari o'quvchilarning rivojlanish darajasini aniqlash, o'rganish strategiyalarini takomillashtirish va kelajakdagi ta'lim dasturlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. So'nggi yillarda texnologik yutuqlar va sun'iy intellekt vositalarining rivojlanishi bilan til qobiliyatlarini baholash usullari ham sezilarli darajada takomillashdi.

Ushbu maqolada til o'rganishda qo'llaniladigan baholash tizimlari, ularning samaradorligi va rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinadi.

Til qobiliyatlarini baholash bo'yicha nazariy va amaliy tadqiqotlar ko'plab adabiyotlarda keltirilgan. Baholash usullari orasida an'anaviy testlar, kommunikativ testlar, portfoliolar, avtomatlashtirilgan baholash tizimlari va sun'iy intellekt asosida baholash usullari mavjud³.

Metodologik yondashuv sifatida maqolada quyidagi usullar qo'llaniladi:

Eksperimental tahlil – turli test usullarining natijalarini solishtirish.

Anketalar – o'qituvchi va o'quvchilarning baholash tizimlari haqidagi fikrlarini aniqlash.

Statistik tahlil – olingan natijalarni matematik usullar bilan qayta ishlash.

Baholash tizimlarining taqqoslanish

Jadval 1: Baholash tizimlari va ularning samaradorligi⁴

Baholash usuli	Afzalliklari	Kamchiliklari
An'anaviy testlar	Oddiy va tezkor	Subyektivlik mavjud
Kommunikativ testlar	Real sharoitda baholash imkoniyati	Baho chiqarish murakkabligi
Portfoliolar	O'quv jarayonini to'liq ko'rsatish	Vaqt talab qiladi
Sun'iy intellekt asosida testlar	Tezkor va obyektiv baholash	Ilg'or texnologiyalar talab qiladi

2. Baholash natijalarining samaradorligi

Jadval 2: Baholash tizimlari bo'yicha o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi⁵

Baholash usuli	O'quvchilar o'rtacha natijasi (%)
An'anaviy testlar	70%
Kommunikativ testlar	85%
Portfoliolar	88%
Sun'iy intellekt asosida testlar	92%

Ushbu natijalarga ko'ra, zamonaviy baholash tizimlari, ayniqsa, sun'iy intellekt asosida ishlab chiqilgan testlar va portfoliolar samarali ekanligi kuzatilgan.

Til qobiliyatlarini baholash jarayoni doimiy rivojlanib bormoqda va yangi yondashuvlar, texnologik yutuqlar bu jarayonga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. An'anaviy testlardan farqli o'laroq, kommunikativ va texnologik yondashuvlar til o'rganishda yanada samarali natijalarga erishish imkonini bermoqda. Ayniqsa,

¹ Rayumqulova Maftuna Nodir qizi

² Abdivasiyeva Dilso'z Ilhom qizi

³ Brown, H. D. (2004). Language Assessment: Principles and Classroom Practices. Pearson Education.

⁴ Chapelle, C. A., & Douglas, D. (2006). Assessing Language through Computer Technology. Cambridge University Press.

⁵ Weir, C. J. (2005). Language Testing and Validation: An Evidence-Based Approach. Palgrave Macmillan.

sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan baholash tizimlari test natijalarining obyektivligini oshirishda muhim rol o'ynamoqda.

Kelajakda til qobiliyatlarini baholash tizimlari yanada rivojlanishi, shuningdek, individual baholash usullarining yanada takomillashishi kutilmoqda. Ta'lim jarayonida bu usullarni qo'llash orqali til o'rganish jarayonining samaradorligi oshirilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- [1]. Brown, H. D. (2004). *Language Assessment: Principles and Classroom Practices*. Pearson Education.
- [2]. Bachman, L. F. (1990). *Fundamental Considerations in Language Testing*. Oxford University Press.
- [3]. Buranova L.U. *Forming the skills of monologue and dialogue speech in foreign language International Journal of word and Art*, Volume 6, Issue 3, pp. 373-378.
- [4]. Chapelle, C. A., & Douglas, D. (2006). *Assessing Language through Computer Technology*. Cambridge University Press.
- [5]. Weir, C. J. (2005). *Language Testing and Validation: An Evidence-Based Approach*. Palgrave Macmillan.
- [6]. Fulcher, G., & Davidson, F. (2007). *Language Testing and Assessment: An Advanced Resource Book*. Routledge.
- [7]. Alderson, J. C., Clapham, C., & Wall, D. (1995). *Language Test Construction and Evaluation*. Cambridge University Press.